

Türkiye
İZMİR

KÜLTÜR ve TURİZM DERGİSİ
CULTURE & TOURISM MAGAZINE

EYLÜL - EKİM / SEPTEMBER - OCTOBER 2011
YIL / YEAR: 3 SAYI / EDITION: 13
ALABİLİRSİNİZ / YOUR COMPLIMENTARY COPY

Tarihle Randevu
A rendezvous with history
KONAK

İmam-ı Birgivi'nin kutsal diyarı
The holy land of İmam-ı Birgivi

Huzura uzanan yol
The road to serenity
ESKİ DOĞANBEY KÖYÜ

İzmir'in tarih öncesi yerleşim alanı: Yeşilova Höyüğu

Kentin tarihini 8 bin 500 yıl geriye götürüren Yeşilova Höyüğu'nde yürütülen kazı çalışmaları tüm hızıyla devam ederken, gerçekleştirilen projelerle de geçmişten günümüze köprü kuruluyor.

■ Yazı / Article: Yar. Doç. Dr. ZAFER DERİN / Kazı Başkanı-Head of the excavation

Fotoğraflar / Photography: Kazı arşivi-Excavation archives

İzmir's prehistoric settlement: Yeşilova Tumulus

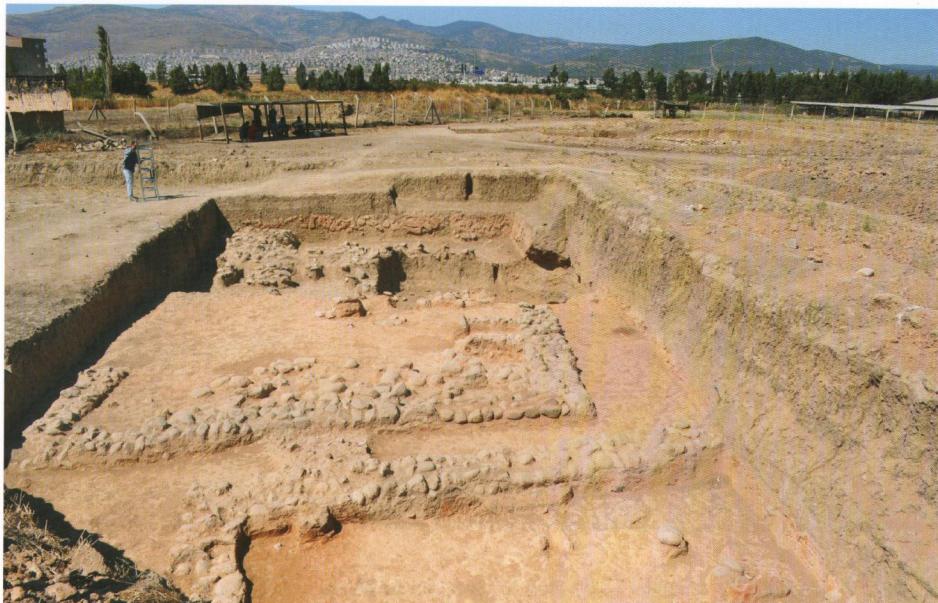
While excavations continue at the Yeşilova Tumulus which take the history of the town back 8500 years, a bridge from the past to present is being built with various projects that are underway.

Toplumlar her zaman tarihsel geçmişleriyle övünmüştür ve kökenleri ne kadar eskiye uzanıysa o oranda kendilerini topraklarının sahipleri olarak hissetmişlerdir. Anadoluda yaşayan topluluklar da, Neolitik Çağ adını verdığımız Çılı Taş Dönemi'nden itibaren bir toplum halinde köyler içinde yaşamaya başlamışlardır. Bu dönemden günümüze zengin bir Anadolu Kültürü ortaya çıkmıştır. Buna karşın Batı Anadolu ve özellikle İzmir Bölgesi uzun yıllar geçmiş en fazla 5-6 bin yılı öncesine kadar gittiği düşününen bir bölge olarak bilinmektedir. Son 15 yıldır bölgede sürdürülən çalışmalar, başta İzmir'in merkezi olmak üzere, çevresiyle birlikte çok eski bir geçmişe sahip olduğunu ortaya koymustur.

Societies have always been proud of their historical backgrounds and felt like they were the real owners of that land if their roots were established deep in those regions. Societies in Anatolia had started living as a unified group in villages from the beginning of the Neolithic Age. A rich Anatolian culture has surfaced from that time today. But in spite of this fact, the Izmir region was thought to date back 5-6 thousand years at the most from our time. Excavations that have been going on in the region for the past 15 years have shown us that Izmir and its surroundings have an older history.

One of the events that changed the his-

Kent tarihini değiştiren, geçmişe kapı arayan olaylardan biri 2003 yılında gerçekleşmiştir. İzmir'in içinde, Bornova Ovası'ndaki boş arazilerden toprak alınırken ortaya çıkan çanak çömlek parçaları ve bazı buluntular, İzmir'in içinde daha önce bilinmeyen eski yerleşiminin, Yeşilova Höyügü'nün ortaya çıkışmasına neden olmuştur. Bornova Ovası'ının ortasında Manda deresi ile Gökdere'nin birleştiği yerde kalın bir alüvyon tabakası altında kalmış olan Yeşilova Höyübü, kent içinde Tarih Öncesi Döneme ait bilinen tek yerleşimdir. Höyükteki ilk yerleşme ait kalıntı ve buluntular, bugünkü ova seviyesinden yaklaşık 4-5 metre aşağıdaki killi ana toprakın üzerinde yer almaktadır. İlk çalışmalar yerleşimin çanak çömlek yapımını bilen ve özellilikli, kaliteli keramik üreten bir topluluk tarafından kurulduğunu göstermektedir.

Yeşilova Höyübü'nde ilk kazılar

2003 yılında kent içinde yer alan Yeşilova Höyübü'nden elde edilen ilk bulguların, Ege Bölgesi'nden Tarih Öncesi Dönemine -Neolitik- Kalkolitik ve Tunç Çağ prob-

lemelerine çözüm getireceği anlaşılmıştır. Burada yaşamış olan toplulukların kimliklerini ve kültürlerini öğrenebilmek, kentin prehistorik yerleşiminin tahrif olmasına önleyerek koruma altına alınmasını sağlamak amacıyla, ilk kazılar 2003 yılında İzmir Arkeoloji Müzesi -Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ortak çalışması olarak başlatılmıştır. Ancak kısa süreli çalışmaların yetersiz olacağı düşüncesiyle kazıların devam etmesine karar verilmiştir. 2008 yılından itibaren Bakanlar Kurulu Kararıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Ege Üniversitesi adına kazi başkanlığı altında kazılar sürdürülmektedir.

Kazı çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Bornova Belediyesi ve Ege Üniversitesi Rektörlüğünün desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Yeşilova Höyübü'nde kazı çalışması, araştırmalarla birlikte birçok faaliyet ve proje de sürdürülmektedir. Kazılardaki temel hedefler;

- Yeşilova Höyübü'nün yayılımını ve tabakalarını saptamak,

tory of the city and shed light on the past happened in 2003. Ceramic and earthenware pieces that were found during the clearing of the soil on the Bornova Plain led to the unearthing of the Yeşilova Tumulus, the oldest unknown settlement of Izmir. The Yeşilova Tumulus which is under a thick alluvium layer in the middle of the Bornova Plain, at the intersection point of Manda Creek and Gökdere is the only settlement area from prehistoric times in the city as we know of. Relics that belong to the first settlement in the tumulus are located on the argillaceous main soil, 4-5 meters below the plain level.

First works show us that the settlement was established by a society that knew how to make quality ceramics and earthenware.

First excavations at the Yeşilova Tumulus

The first findings at the Yeşilova Tumulus in 2003 will undoubtedly shed light on

Bornova Ovası'nın
ortasında Manda deresi
ile Gökdere'nin birleştiği
yerde kalın bir alüvyon
tabakası altında kalmış
olan Yeşilova Höyübü,
kent içinde tarih öncesi
döneme ait bilinen
tek yerleşimdir.

*The Yeşilova Tumulus
which is under a thick
alluvium layer in the middle
of the Bornova Plain, at
the intersection point of
Manda Creek and Gökdere
is the only settlement area
from prehistoric times in
the city as we know of.*

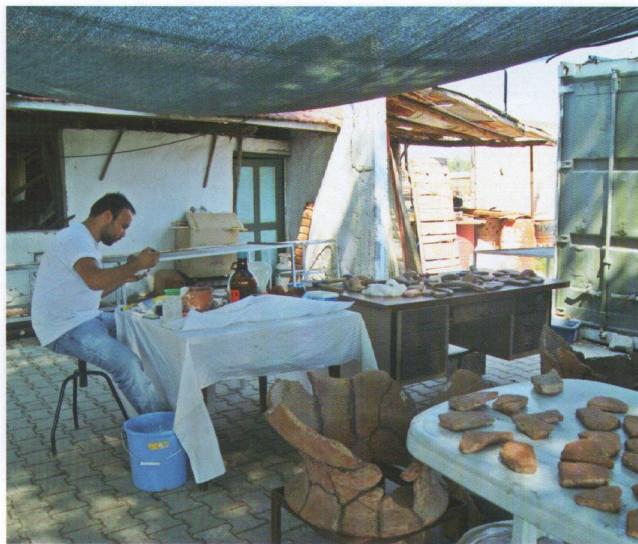
- Alanı koruma altına alıp gelecek kuşaklara sağlam aktarılmasını sağlamak,
- Kentin içinde kent kültürünün doğduğu alanı yurt içinde ve dışında tanıtmak,
- Kentin içinde turizme hizmet edebilecek, arkeolojik alan kazandırmak,
- Tarih öncesi dönemine ait bulgular toplulun ilgisini çekebilecek şekilde farklı bir anlayışta anlatmak ve sergilemek,
- Yerleşim alanlarını kırılıklık kurtararak, toplumu sosyal ve ekonomik avantajlar sağlayabileceğinin, insanca yaşayabileceği ve övünç duyacağı bir çevreye kavuşturmak.

Üst üste 20 kez yerleşilmiş

Yeşilova Höyübü üst üste 20 kez yerleşilmiş, 100 bin metrekareden fazla bir alana yayılan ve zamanla günümüzde ova seviyesinin altında kalmış höyük tipi bir yerleşimdir. Yeşilova'daki prehistorik yerleşim Neolitik Dönemin sonundan itibâ-

the prehistoric period of the Aegean Region. First excavations in the area started in 2005 by the joint production of the Izmir Archeological Museum and the Aegean University Archeology Department to learn about the identities and culture of the societies that have lived here and to preserve the prehistoric settlements of the region. Excavation works continued after that because short lived efforts would not be sufficient. Digs are still being continued since 2008 with the order of the Ministry of Culture and Tourism which are administered under the presidency of the Aegean University. Excavations are being sponsored by the Ministry of Culture and Tourism, Izmir Metropolitan Municipality, Municipality of Bornova and the Aegean University Chancellery. Other works and projects are also underway besides the digs at the Yeşilova Tumulus. The main objectives of the excavation are:

- To determine the propagation and the layers of the Yeşilova Tumulus,
- To put the area under preservation so that it can be left intact for future generations,
- To advertise the area this was the birth place of the city's culture,

ren hemen yakınındaki Yassitepe (Form Bornova'nın karşısı) ve İpeklikuyu (Bornova Anadolu Lisesi) yerleşimlerinin bulunduğu alanlara da yayılarak, gelişimin sürdürmüştür. Bornova Ovasının ortasında İzmir'in kent kültür tarihinin doğduğu 800 m. çapındaki bu alan "İzmir'in Tarih Öncesi Yerleşim Alanı"dır.

Yeşilova Höyübü yayılım alanı içinde Neolitik Dönemden Roma Dönemine kadar birçok kültür yaşıda anlaşılmıştır. Buna göre kültür katları yüzeyden başlayarak; I. kat Roma, Demir Çağ ve Tunç Çağ kültürlerini içeren, II. kat (1-2 tabakaları) Kalkolitik Dönem ve III. kat (1-8 tabakaları) Neolitik Dönem olarak saptanmıştır.

İlk yerleşim Neolitik Çağ'da

Höyük'teki ilk yerleşim günümüzden en az 8-9 bin yıl önce Cılı Taş Dönemi olarak da adlandırılan Neolitik Çağ'da başlamıştır. III. kat Yeşilova Höyübü'nün en uzun süreli ve en kalın kültür katıdır. Yıllar içinde genelikle tahrifatlarından sonra yeniden inşa edildiği anlaşılan 13 mimari kata sahip bu sürecin kendi içinde üç evrede gelişim gösterdiği anlaşılmıştır.

Bu dönem İzmir'in ilk toplumunun en basit şekliyle dağlardaki mağara ve kaya sigınaklarından düzeye inip, bir topluluk halinde yerleşik yaşama geçtiği dönemdir. Bu aşamadanın gerçekleşmesinde hayvancılık, tarım ve yerleşik hayat için uygun bir çevre koşulunun olması gereklidir. İrili ufaklı bir çok derenin aktığı Bornova Ovası, İzmir'in ilk yerleşimcileri için ideal koşullara, üç tarafa dağlarla çevrili coğrafi yapı içinde uygun iklimle sahipti. Yeşilova'da yaşayan insanlar köyel yaşam içinde bir yandan topladıkları bitkileri yetiştirmişler, diğer yandan peşinden koşukları bazi hayvanları evcilleştirerek onlardan yaranarak yaşamaya başlamışlardır.

Ova yüzeyinin 3-4 metre altında, Neolitik Dönem'in ilk katlarında yer yer külli alanlar ve sıkıştırılmış toprak tabanlarla karşılaşılmıştır. Taban kalıntıları ve yanık izlerinden bu alanda oval ya da dörtgen planlı saz ve ağaç dallarından oluşan kulübelerin bulunduğu anlaşılmıştır. Yanık kalıntılarının coğunuñ saz türü bitkilere atması nedeniyle kulübelerin yapımında sazin yoğun olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. Kulübelerin etrafından çıkan ocak ve kül kalıntıları, günlük işlerin ve pişermenin kulübelerin çevresinde gerçekleştirildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

- To add an archeological site to the city's tourism,
- Explaining and exhibiting the prehistoric elements of the area in an inviting and distinct manner,
- And to clean the area and turn it into a space where people can live and be proud of.

The excavations at the Yeşilova Tumulus are being continued in accordance with the geo-archeological results undertaken by the Aegean University Geography Department by way of deep drilling. Excavations continue at 3 different areas in accordance with the results of deep drillings.

It was built upon 20 times

The Yeşilova Tumulus is a mound style settlement that spreads over a 100 thousand square meter area and is now below the plain level today. The prehistoric settlement in Yeşilova spread to Yassitepe and İpeklikuyu starting from the end of the Neolithic Age and continued to develop. This 800 meter diameter area in the middle of the Bornova Plain that was the birthplace of Izmir's city culture is Izmir's Prehistoric Settlement Area.

Cılıtlı Taş'ın rönesansı

Yeşilova III. 5-6. katlarında yapılara ilişkin yalnızca taban kalıntıları ortaya çıkartılmıştır. Yeşilova'da çadır ve kulübe türü barınakların kullanıldığı bu dönemde sonra, Cılıtlı Taş Dönemi'nin rönesansı olarak da adlandırılabilirceğimiz zengin bir süreç başlamıştır (III.1-3. kat). Yeşilova Höyüyükünün III. 1-3. katlarında toplum yaşamında ortaya çıkan yenilikler, nüfus artışına bağlı olarak daha büyük aile gruplarının yaşadığı konutları ortaya çıkarması, başka bir deyişle büyük boyutlu mimarlılığın doğuşu, insanın yaşam ekonomisi adını verdirdiği gibi beslenme türünün değişmesiyle yakından ilgilidir. Yeşilova Höyüyükünde konut olarak tanımladığımız kalıcı barınak ve yerleşik yaşam ancak, göç etmeden aynı yerde sürekli olarak besin elde edilebilecek bir düzen kurulduktan sonra ortaya çıkmıştır.

III.1. kat, höyügün en uzun süreli yerleşimi olarak bilinmektedir. Neolitik yerleşimin M.Ö. 6000-5700 yılları arasındaki son dönemini temsil eden ve yüzey toprağının 1-2 metre altındaki bu katlarda 0.60-0.80 metre kalınlığında taş temelleri olan dikdörtgen planlı 5x6 ve 6x8 metre boyutlarında mekânların inşa edildiği saptanmıştır. Yan yana birbirinden ayrı iňşa edilen taş temeller yapılar, ortak bir avluya bakmaktadır. Alanın genelinde 5 mekân açığa çıkartılmıştır. Tek odalı yapıların batıya doğru çekilekler

belirli bir sırada inşa edildikleri kapılarının güneye bakacak şekilde uzun duvarların ortalarına yapıldığı saptanmıştır. Mekân aralarındaki boşlıkların ve avlunun yoğun eğri ve öğütme taşı kalıntılarından işlik olarak kullanıldıkları anlaşılmıştır. Mekânların taş temel üst yapısına ilişkin günümüzde fazla bir kalıntı ulaşmamıştır. Yapıların duvarları bu dönemdeki kerpiç bloklarının kullanıldığı geleneksel mimari tarzın dışında bir yöntemle, 10-15 santimetre kalınlığında kalıp içine dökülen ve killi toprak bitki kalıntıları tarafından meydana gelen bir çamur olan "mühré" ile yapılmıştır. Mekânların genellikle batı taraflarında üzeri çamur sıvılarla yapılmış platformlar ve tahıl öğütmek için kullanılan mutfak işliği bulunur. Bunun dışında serpantin taşından ve yapılan balta, çakmaktaşı kesicilerinde bulunduğu taş işçileri, dokuma işçileri ve çanak çömlek üretim yerleri günlük yaşamın en önemli izleri olarak karşımıza çıkar. Mekânların bazlarının içinde küçük ocaklar yer alırken, çoğulukla fırınların avluda olduğu görülmüştür. Dolayısıyla avluların toplum yaşamı içinde önemli bir yerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Evlerin içinde ve çevresinde çok miktarda deniz hayvan kabuğu, besin üretiminin önemli bir halkeşini oluşturur. Çoğunlukla kum midye lerinden oluşan yemmiş kabuk yığınlarına rastlanılmıştır. Bunun dışında evcil köpeği, keçi, koyun, domuz ile alageyik ve yabandomuzu kalıntılarının da ele geçmesi be-

Kazı çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Bornova Belediyesi ve Ege Üniversitesi Rektörlüğünün desteğiyle gerçekleştiriliyor.

Excavations are being sponsored by the Ministry of Culture and Tourism, Izmir Metropolitan Municipality, Municipality of Bornova and the Aegean University Chancellery.

It is now known that many different cultures lived within the Yeşilova Tumulus spreading area from the Neolithic Age to the Roman era. So, the cultural layers starting from the surface include the cultures of the Roman era, Iron Age and Bronze Age at the 1st layer, cultures of the Chalcolithic Age at the 2nd layer and Neolithic Age at the 3rd level.

First settlement was in the Neolithic Age

First settlements in the tumulus began during the Neolithic Age, at least 8-9 thousand years before our time. The 3rd layer is the longest standing and thickest cultural layer of the Yeşilova Tumulus. It is known that this process, which has 13 architectural layers that is thought to be rebuilt, developed in 3 states within itself.

This period is the period where the first settlers of Izmir came down to the plains from caves and rock refuges and started an endemic life. In order for this step to occur, the surrounding area needs to be suitable for live stock breeding and agriculture. The Bornova Plain, which was irrigated by many streams of all shapes and sizes, was an ideal place for the first settlers and it was surrounded by mountains on 3 sides which provided an ideal geographical structure and climate. People who lived in Yeşilova cultivated plants they found around the villages and domesticated some of the animals they were chasing after to make use of them in their daily lives.

sin kaynaklarındaki zenginliği ortaya koymaktadır.

Kalkolitik Çağrı yerlesimi

Neolitik Dönem yerleşimi aynı alanın kuzeyinde Yassı Tepe alanında kada yayılım göstermiştir ve M.Ö. 5700 yılları civarında bir yangın sonucu terk edilerek, ortadan kalkmıştır. Yeşilova'nın en az 500 yıl sonra bu kez önceden çok farklı bir topluluk tarafından istilaya uğradığı anlaşılmıştır. Bu yeni gelen topluluklar, koyu renkli çanak çömlekleri ve oval planlı çukur evleri ile ilkel bir yapıya sahipti. Sözcünü ettigimiz bu süreç Kalkolitik Çağ olarak adlandırılan bir dönemi işaret etmektedir. Neolitik toplulukların nereye gittikleri ve yeni gelenlerin nereden geldikleri çok iyi bilinmemektedir. Bilinen bir şey varsa o da, Yeşilova'da yaşayan ilk toplumun her iki süreç içinde defalarca çevredeki derelerin taşınılarıyla karşılaşlığı ve alana yığılan alüvyonların etkisiyle yaşamın gittikçe zorlaşmasıdır.

Tunç Çağı yerlesimi

Yeşilova Höyüğü'ndeki Erken Tunç Çağ yerleşimi Kalkolitik Dönemin devamı olarak görülebilir. Çanak çömlekteki benzerlikler dışında bu dönemde taş temelli kolasal mimari önemli bir gelişmeyi işaret eder. Mezarlığını Yeşilova Höyüğü'nün

We have come across some ashy areas and compressed soil foundations in the first levels of the Neolithic Age, 3-4 meters below the surface of the plain. From the soil foundations and burn marks, we understand that oval or rectangular huts made from wicker and tree branches were built in this area. Oven and ash remains that were dug from around the huts are important in terms of establishing that daily works and cooking were done outside of the huts.

The Renaissance of the Neolithic Age

During the excavations of the 3rd layer and 5-6th floors in Yeşilova, only foundation remains of structures were found. After this period where tents and huts were used for housing in Yeşilova, a rich process has started which we call the Renaissance of the Neolithic Age. The advancements that took place in the 3rd layer and 1-3rd floors of the tumulus, the founding of bigger residences due to population growth, in other words, the birth of a larger scale architecture is closely related to change in nutrition, which we call the life economy of humanity. Permanent shelters and a settled lifestyle in the Yeşilova Tumulus

only came about after a sustainable nutrition became possible.

The 3rd layer, 1st floor is known as the longest permanent settlement area of the tumulus. We have determined the existence of rectangular planned structures with stone foundations in these floors that are 1-2 meters below the surface that represent the latest period of the Neolithic Age. These stone foundational there were built separately and next to each other overlook a common courtyard. 5 spaces such as these were unearthed at the area. Those single room structures were built in the middle of long walls and had doors that faced the west. The spaces between the structures and the courtyard were built with strained and grounded stones. Not many remains have survived today regarding the upper structure of the stone foundation. The walls of the structures were built with mud which consisted of a mixture of clayey soil and plant remains that were put in 10-15 centimeter molds, unlike traditional architecture which used mud bricks. Usually, on the southern parts of the structures, platforms made of mud smeared stones and kitchen workshops that were used to grind wheat. We also see important elements of daily life such as stone workshops that were used for making axes from serpentine stones, weaving

merkezinde (I No'lu alanda) bulduğumuz bu kültürel süreçin mimari kalıntıları, yerleşimin kuzeyinde VI No'lu alan Yassi Tepe'de saptanmıştır. Günümüzde kentin alışveriş merkezinde yer alan yerleşimin bir bölümünün üzerinde evler bulunmaktadır.

Troya'nın en eski katıyla çağdaş olan Erken Tunç Çağ yerleşimi ince uzun dikdörtgen planlı yüksek taş duvarlı yapılarından oluşmaktadır. Toprak yüzeyinin hemen altında ortaya çıkan ve yaklaşık 1 metre yüksekliğinde taş duvarları olan mekânların kuzeydoğu, güneybatı doğrultusunda uzun evler şeklinde uzandıkları, içlerinde ocak yerlerinin ve platformlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Mekânların duvarları ortak duvar şeklinde inşa edilmiştir. Yerleşimin kendi içinde onarım ve yeniden kullanım evreleri bulunmaktadır. Yapıların uzun duvarlarının "s" şeklinde yıkılması, İzmir'in beş bin yıl önceki yerleşiminin bir depressed son bulduğuunu göstermektedir. Depremden sonra burada yaşayan topluluklar yapılarını onarıp, bir süre daha yaşamışlardır. Bu alaklı gışmaların iki yıldır sürdürülmesine rağmen, Yeşilova Höyükü yerleşimi ile bağlantılı olarak kentin Neolitik Çağ'ın sonundan başlayarak 5 bin yıl öncesine kadar olan süreç aydınlatacak önemli bülğuler elde edilmiştir. Alanı en kısa süre içinde sergilenebilecek şekilde düzenleme çalışmalarına başlanmıştır.

workshops and earthenware production units. While there are small stoves inside some of the structures, the majority of the ovens are located in the courtyard thus proving that courtyards had an important place in social life.

Shells of sea animals found in and around the houses make up the most important elements of the food cycle. We have come across many shell remains, especially mussels. In addition, the finding of remains of domestic cow, goat, sheep, pig, deer and wild boars proves the richness in food resources.

Chalcolithic Age settlement

The Neolithic Age settlement had spread to the north, all the way to Yassitepe and was completely abandoned after a huge fire around 5700 B.C. We know that Yeşilova was invaded 500 years later by a completely different society. These new societies, with their colorful earthenware and oval planned hollow houses, were very primitive. This process we are referring to point to an era we call the Chalcolithic Age. We don't know where the Neolithic communities went and where the new one came from. What we do know is that the first settlers in Yeşilova came across floods many times and it was difficult for them to live in the area after alluviums swarmed the region.

Bronze Age settlement

The Early Bronze Age settlement in the Yeşilova Tumulus can be defined as the continuation of the Chalcolithic Age. In addition to the similarities in earthenware, the stone foundation colossal architecture points to an important development. These architectural remains pertaining to this cultural process was unearthed at Yassitepe and the graveyard was found at the center of the tumulus. There are houses in a part of the settlement which is now the shopping center of the area.

The Early Bronze Age settlement which became modern with the oldest layer of Troy is made up of thin, long, rectangular planned structures with high stone walls. We know that there were stove spaces and platforms in those structures which as walls as high as 1 meters and were stretched out as long houses along the northeast-southwest axis. The walls of the structures were built as joint walls. The structures were renovated and reused. The destruction of the walls with an's' shape suggests that this 5000 year old settlement ended with an earthquake. Civilizations that lived here after the earthquake restored the structures and continued living here. Although excavations in the area have only been going on for two years, important findings were obtained that can shed light to a period that started

Yeşilova Höyügü'ne gelen 11-12 yaş grubu 30-35 kişilik öğrenci grupları, kazı ekibi içinden seçilen, ön eğitimini almış 10-11 eğitimci ile birlikte üç saat süreyle Neolitik Köy içinde zamana yolculuk yapıyor.

30-35 people groups of 11-12 ages who come to the Yeşilova Tumulus get the chance to travel back in time at the Neolithic Village with expert educators chosen from the dig crew.

Roma yerleşimi ve mezarları

Yeşilova Höyügü'nün bulunduğu alan da Roma Döneminde dağınık olarak inşa edilmiş olan çiftlik evlerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Çok az mimari kalıntı olmasına karşın burada yaşayanların küçük bir mezarlı açığı çakartılmıştır. Kiremit ve taş lahit mezar şeklinde gömültelere tek tek çocukların ya da bir mezarla üç kişinin koyulduğu anlaşılmıştır. Mezarlardan elde edilen sıklıklar ve C14 sonuçları, M.O. 3-2. yüzyılı işaret etmektedir. Alana Roma Döneminde sonra bir daha yerleşilmemiği, alüvyonların çevreyi doldurması sonucu meyve bahçeliğine dönüştüğü anlaşılmıştır.

Arkeolojik alanı turizm ve eğitime bütünlüğe getirmek

Izmir'in içindeki Prehistör yerleşimi ve burada yaşamış İzmir'in ilk toplumunun yaşamını anlatabilmek amacıyla "Yeşilova Höyügü Zaman Yolculuğu" projesi başlatılmıştır. Bu çalışma Bornova Belediyesi ve İsveç Kalmar Belediyesi ortaklılığında yapılan TUSANET kapsamındaki uluslararası projedir. Projeyle ilişkin deneme amaçlı faaliyetler İzmir-Bornova'nın Tarih Öncesi Dönemi Yerleşimi Yeşilova Höyügü, Eğitim ve Sergi Alanı'nın bir bölümünde gerçekleştirilmektedir.

Arkeolojik alanı turizm ve eğitime bütünlüştiren bu projenin ana amacı, tarihi toplum için yaşayan bir kavram haline getirmek ve şehirdeki vatandaşlar arasında tarihi alanlara karşı bağlılık ve anlayış ge-

lüştmek için üniversite, belediye ve eğitim kurumları arasında bir işbirliği kurmaktadır. Yeşilova Höyügü'ne gelen 11-12 yaş grubu 30-35 kişilik öğrenci grupları, Yeşilova kazı ekibi içinden seçilen, ön eğitimini almış 10-11 eğitimci ile birlikte üç saat süreyle Neolitik Köy içinde zamana yolculuk yapmaktadır. Zaman Yolculuğu aktivitesi kazı alanlarının gezisinin hemden ardından başlamaktadır, öğrenciler üstlerine deriden yapılmış giysileri giyip köy yaşamı içine sokulmaktadır. Aktivite, Neolitik köy içindeki günlük yaşama ilişkin ekmek yapma, boyama, kil objeler üretme, takı yapma gibi birçok faaliyeti içermektedir. Bugüne kadar aktivitelere yurt dışından ve yurt içinde iki bine yakın öğrenci katılmış, bu sayede Yeşilova Höyügü yaşayan bir arkeolojik alanına dönüştürmüştür.

İzmir'e sergilenebilir prehistorik alan

Türkiye'de ilk kez bir kazı alanını toplulama bulusturmak ve geleceğe yönelik planlamak adına Bornova Belediyesi tarafından "Yeşilova Höyügü Ziyaretçi Merkezi" adı altında, Sergi Binası-Kazı Evi-Neolitik Köy'ü içeren ulusal ödüllü mimari proje yarışması düzenlenmiştir. Höyügün bulunduğu yerde 3. derece sit kapsamındaki kamu alanında gerçekleştirilecek ve inşası Bornova Belediyesi tarafından üstlenilen kapsamlı

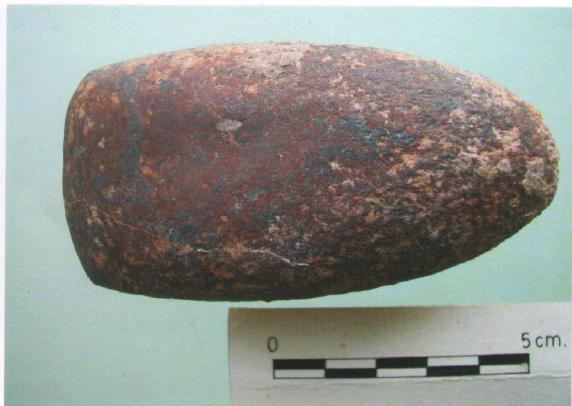
at the end of the Neolithic Age and ended 5000 years ago relating to the settlement in the Yeşilova Tumulus. Works have started to turn the region into an exhibition area.

The Roman settlement and tombs

In the area of the Yeşilova Tumulus, we understand that there were farm houses from the Roman era that were sparsely built. Even though we have little architecture remains, a small graveyard belonging to the settlers were unearthed. We see that children were buried one by one or a grave was used for three people in the tombs that were built from bricks or stone. Coins obtained from the graves and carbon dating results point to 2-3rd century B.C. We also know that the area was not inhabited after the Roman era and the space was turned into an orchard after it was filled with alluvium.

Integrating the archeological area with tourism and education

The Yeşilova Tumulus Time Travel" project was established to define the prehistoric settlement in Izmir and its first citizens. This international project is jointly orga-

bu proje ile İzmir'e sergilenebilir prehistorik bir alan kazandıracaktır. Detayları ile önecek bir proje olarak bünyesindeki kazi evi, kent içindeki prehistorik yerleşim üzerindeki bilimsel çalışmalar için gerekten alt yapı sorununu halledecektir. Gerekli işlemler tamamlandıktan sonra Bornova Belediyesi tarafından temel atılmış planlanan binaların İzmir'in prehistorik yerleşiminin sergilenesmesinde etkisi güçlü olacaktır.

Yeşilova Höyübü ve çevresi uzun yillardan bu yana kaçak moloz dökülmesi nedeniyle kötü bir görünümündeydi. Bu görünümü ve çevre şartları nedeniyle kent içinde olmasına karşın, insanlar bu alanla gelip dolasamadığı gibi, höyübü ulaşmakta zorluk çekiyordu. Höyübü yaklaşan alanları düzenlemek, ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla Bornova Belediyesi İzmir Kalkınma Ajansıyla (İZKA) "Yeşilova Höyübü Çevre Düzenlemesi" projesi başlatmıştır. Proje de otoyolla bağlantı sağlayıp ve Neolitik Dönemi çağrıştırın iki köprü, otopark ile park alanı düzenlemesi yer almaktadır. Bu kapsamda işçiler kışın tamamlanarak, düzenlemeler bitirilmiştir. Kazılarla birlikte gerçekleştirilen projelerle Yeşilova Höyübü'nde "geçmişten günümüze bir köprü kurma" amacındayız.

nized by the Municipality of Bornova and the Municipality of Kalmar in Sweden and is a part of the TUSENENET project. Trial activities regarding the project are being undertaken in a part of the Izmir's prehistoric settlement: Yeşilova Tumulus, Education and Exhibition Area"

The main target of this project, which integrates the archeological area with tourism and education, is to make history a living concept for people and work closely with universities, municipalities and educational facilities to develop an affinity for history.

30-35 people groups of 11-12 ages who come to the Yeşilova Tumulus get the chance to travel back in time at the Neolithic Village with expert educators chosen from the dig crew. The time travel activity starts right after the touring of the dig site and children are invited to experience life in prehistoric villages by wearing special leather suits. The activities within the Neolithic village include baking bread, coloring, producing clayey objects and jewelry. Around two thousand local and foreign children have participated in these activities up until now thus turning the Yeşilova Tumulus into a living archeological site.

A prehistoric exhibition area for Izmir

A national architectural project award has been planned by the Municipality of Bornova called "The Yeşilova Tumulus Visitation Center" that includes the Exhibition building, Dig house and Neolithic village to get people together at a dig site for the first time in Turkey and plan the future of the site. This project which will be established at the public area of the 3rd grade protected site and undertaken by the Municipality of Bornova at the construction step, will give Izmir a prehistoric exhibition area. The infrastructure problem will all be taken care of for the scientific works that involve the dig house and the prehistoric settlement area. The Municipality of Bornova will lay the foundations of the structures after necessary permits are in order and these buildings will be a great addition in the exhibition of Izmir's prehistoric life.

The Yeşilova Tumulus and its surroundings looked very bad after illegal dumping of rubble stones. Because the area looked unsanitary, people had a difficult time reaching the tumulus although it is in the middle of the city. The Municipality of Bornova and the Izmir Development Agency started a joint project called the "Yeşilova Tumulus Environmental Project" in order to rearrange the vicinity of the tumulus and make transportation easier. The project includes the construction of two Neolithic style bridges that provide connection to the highway and a parking structure. Constructions regarding the project have been partly finished and arrangements have been completed. With projects that are being done in addition to the excavations, we are aiming to build a bridge from the past to the present at the Yeşilova Tumulus.